

FGU

Undervisningsvejledning for byg, bolig og
anlæg

Indhold

1. Indledning.....	2
2. Identitet og formål	2
3. Faglige mål.....	3
3.1 Undervisning på introducerende niveau	5
3.2 Viden, færdigheder og kompetencer.....	6
4. Undervisnings- og arbejdsformer.....	22

1. Indledning

Denne vejledning udfolder, forklarer og eksemplificerer nogle af bestemmelserne i FGU-fagbilaget for byg, bolig og anlæg, men vejledningen indfører ikke nye bindende krav. Vejledningen udfolder udvalgte dele af det faglige temas identitet og formål, faglige mål samt undervisnings- og arbejdsmetoder.

Desuden findes der følgende vejledninger, der uddyber og eksemplificerer fagbilaget:

- *Prøvevejledning* med en uddybende beskrivelse af prøveafholdelse i faget. Prøvevejledningen findes på Undervisningsministeriets hjemmeside (www.uvm.dk/fgu)
- *Vejledning om didaktiske principper på FGU*, som indeholder en uddybende beskrivelse af de didaktiske principper i FGU. Vejledningen findes på EMU'en (www.emu.dk/fgu)
- *FGU – undervisningseksempler*. Det er eksempler på undervisningspraksis i FGU, som er i overensstemmelse med de didaktiske principper. Eksemplerne er tænkt som inspiration til indhold, form og niveau, og de skal naturligvis tilpasses de konkrete fag/faglige temaer, elevgruppen m.m. Eksemplerne findes på EMU'en (www.emu.dk/fgu)

Alle bindende bestemmelser for undervisningen og prøverne i FGU findes i FGU-indholdsloven og FGU-indholdsbekendtgørelsen, herunder læreplanerne og fagbilaget for FGU.

2. Identitet og formål

Identiteten af det faglige tema byg, bolig og anlæg relaterer sig til det felt af beskæftigelsesområder, som findes inden for det faglige område og de dertil hørende faglige discipliner. Til identiteten knytter der sig faglig stolthed over håndværksmæssig dygtighed og kendskab til faglige metoder. Identiteten er desuden knyttet til betydningen af at levere færdige produkter eller ydelser til en aftagers tilfredshed.

FGU opbygger den faglige identitet hos eleven gennem autentiske læringsmiljøer, hvor identiteten af byg, bolig og anlæg kommer til udtryk gennem udstyr, værktøj, beklædning og arbejdsopgaver.

Formålet med det faglige tema byg, bolig og anlæg er, at eleven:

- Udvikler viden, færdigheder og kompetencer, så eleven kan nå de fastsatte mål for byg, bolig og anlæg
- Bliver motiveret til at lære mere
- Får forudsætninger for at kunne træffe uddannelses- og beskæftigelsesvalg på et kvalificeret grundlag
- Opnår en alsidig udvikling og dannelse, så eleven kan begå sig i samfundet.

Følgende fagområder er inkluderet i byg, bolig og anlæg:

- Træfagene – tømrer, snedker, maskinsnedker, møbelsnedker, bådebygger m.fl.
- Malerfagene – maler, bygningsmaler, autolakerer m.fl.
- Murerfaget – murer, flisemurer, struktør m.fl.
- Ejendomsservice – ejendomsservicetekniker
- Forståelse for de faglige krav i tilstødende fag, der kræver autorisation – elektriker, energitekniker m.fl.

I byg, bolig og anlæg er det vigtigt:

- At eleven introduceres til de mest anvendte værktøjer, materialer og metoder inden for branchen
- At elevens lyst til og indsigt i undervisningen skærpes gennem en struktureret og overskuelig opbygning af undervisningen og aktiviteterne, som dermed giver eleven lyst til at forfølge et mere langsigtet mål om uddannelse og beskæftigelse
- At eleven – gennem praktisk arbejde og samarbejde med lokale virksomheder og uddannelsesinstitutioner – opnår indsigt i og forståelse af de grundlæggende krav til uddannelse og job
- At eleven – bl.a. gennem samarbejde med lokale virksomheder og mestre, fagforeninger og relevante myndigheder – får indsigt i de forventede love, regler, kvaliteter og traditioner inden for faget
- At eleven – via kurser og samarbejde med relevante myndigheder og fagpersoner – opnår viden og forståelse af sin egen og andres sikkerhed og grundlæggende forståelse af at tage ansvar
- At eleven tager de fornødne miljøhensyn i forbindelse med produktions- og fremstillingsprocesser.

3. Faglige mål

Af fagbilaget for byg, bolig og anlæg fremgår de læringsmål, som en elev skal nå på FGU-niveau 1, FGU-niveau 2 og FGU-niveau 3. De tre niveauer svarer til kvalifikationsrammen for livslang læringsniveau 1-3.

Målene på de tre FGU-niveauer er angivet som præstationsstandarder. En præstationsstandard beskriver, hvilken adfærd og hvilke handlinger en elev skal udvise for at demonstrere, at målene for det enkelte niveau er nået. Præstationsstandarderne er slutmål, det vil sige, at de beskriver det, eleven skal kunne efter at have gennemført det pågældende FGU-niveau. Præstationsstandarderne beskriver dermed ikke indholdet i undervisningen eller processen undervejs.

Præstationsstandarderne for de tre niveauer fremgår af nedenstående tabel, ligesom de fremgår af fagbilaget.

Præstationsstandarder

FGU-niveau 1	FGU-niveau 2	FGU-niveau 3
<p>Eleven kan:</p> <ul style="list-style-type: none"> • medvirke til produktion/service i et professionelt miljø i kendte situationer og under vejledning • udvise interesse for og vilje til at udvikle faglige, sociale og personlige kompetencer med relevans for den aktuelle produktion/service. 	<p>Eleven kan:</p> <ul style="list-style-type: none"> • med begyndende selvstændighed og ansvarlighed gennemføre produktion/service i et professionelt miljø i kendte situationer eller kan udføre mere kompliceret produktion/service under vejledning • med begyndende selvstændighed sætte sig ind i forhold, der har betydning for den aktuelle produktion/service. 	<p>Eleven kan:</p> <ul style="list-style-type: none"> • planlægge og gennemføre produktion/service i et professionelt miljø i en rutinemæssig eller kendt situation, alene og i samarbejde med andre • selvstændigt sætte sig ind i forhold, der er nødvendige for den aktuelle produktion/service, og kan kommunikere med andre derom • udvise fleksibilitet og omstillingsevne.

Gennem de tre niveauer er der en progression med hensyn til den adfærd, som en elev skal udvise, og de handlinger, som vedkommende skal kunne udføre. Progressionen i niveauerne kan ses ved forventningerne til bl.a.:

- **En stigende kompleksitet** med hensyn til elevens handling og adfærd gennem niveauerne – fra at eleven kan ”medvirke til”, over at eleven kan ”gennemføre”, til at eleven kan ”planlægge og gennemføre”.
- **Et stigende ansvarstagen** i forbindelse med elevens handling og adfærd gennem niveauerne – fra ”under vejledning” over ”med begyndende selvstændighed og ansvarlighed” til ”alene og i samarbejde med andre”.
- **En voksende omstillingsparathed** i forbindelse med elevens handling og adfærd gennem niveauerne – fra ”under vejledning” over ”kendte situationer” til ”rutinemæssig” og ”udvise fleksibilitet og omstillingsevne”.

Progressionen vil desuden vise sig ved, hvor teknisk svær en produktion eleven skal udføre. Det er op til skolerne og lærerne at sikre progressionen i elevens opgaver og kompetencer. Der er en glidende overgang mellem de tre niveauer – og dermed ikke tydelige grænser mellem niveauerne. Det er læreren, der med sine faglige vurderinger skal bedømme, om eleven gennem sin adfærd og sine handlinger

overordnet set lever op til forventningerne til det enkelte niveau. Til at kvalificere sine faglige vurderinger skal læreren anvende bedømmelseskriterierne for det faglige tema, se også prøvevejledningen for byg, bolig og anlæg for en udfoldelse af arbejdet med bedømmelseskriterier.

3.1 Undervisning på introducerende niveau

Undervisningen skal tilrettelægges på introducerende niveau for de elever, der har behov for at arbejde med byg, bolig og anlæg uden forudgående erfaring med beskæftigelsesområdet. Undervisningen på introducerende niveau skal gøre eleven klar til at få udbytte af undervisningen på FGU-niveau 1. Det vil fremgå af elevens forløbsplan, hvilket niveau eleven er på, og hvilket niveaumæssigt mål inden for det faglige tema der er fastsat for eleven. Af fagbilaget fremgår følgende:

Undervisningen på introducerende niveau tilrettelægges med udgangspunkt i elevens forudsætninger og i overensstemmelse med de mål, der fremgår af elevens uddannelses- og forløbsplan. Undervisningen på introducerende niveau skal give eleven konkret og praktisk introduktion til det faglige tema og give eleven faglige forudsætninger for at indgå på et undervisningsniveau.

På introducerende niveau skal eleven præsenteres for det faglige temas kerneopgaver og fagsprog, så eleven får viden om, hvilke reelle arbejds- og undervisningsopgaver der indgår i fagområdet. Samtidig skal eleven se de fysiske rammer og opleve undervisningsmiljøet og ad den vej få en oplevelse og en forståelse af, hvordan der arbejdes med faget, og hvordan undervisningsmiljøet er. Endvidere skal eleven høre om, hvilke uddannelses- og jobmuligheder der relaterer sig til temaet, så eleven allerede tidligt i forløbet får et blik for, hvilke uddannelsesmuligheder der er efter en FGU. På introducerende niveau i byg, bolig og anlæg kan eleven fx tilegne sig viden om samarbejde og om sikkerhed for sig selv og andre eller blive præsenteret for de mest gængse værktøjer og materialer inden for det relevante fagområde.

Eleven introduceres til kravene til sin egen løbende dokumentation i løbet af uddannelsen og til, hvilke krav der forventes at blive indfriet til en evt. afsluttende prøve. På introducerende niveau bør eleven få undervisning i brugen af it eller andre medier til at dokumentere sin egen læring og progression.

På introducerende niveau er det meget vigtigt, at eleven øves i at forstå vigtigheden af mødestabilitet og punktlighed, at kende de faglige krav til både den almene og den faglige del af uddannelsen samt at opnå evnen til at deltage i et forpligtende fællesskab.

3.2 Viden, færdigheder og kompetencer

Af fagbilaget fremgår det, hvilken viden samt hvilke færdigheder og kompetencer eleven skal have på tværs af de tre FGU-niveauer og præstationsstandarderne. Dette afsnit uddyber og konkretiserer de faglige mål, som fremgår af fagbilaget for byg, bolig og anlæg.

Viden

Viden er noget, eleven besidder. Viden er de indholdsområder, stofområder og faglige områder, som eleven beskæftiger sig med i temaet.

Fagligt mål	Uddybning og eksemplificering
Eleven har viden om:	
Værktøjer og materialers egenskaber og anvendelse	<p>At have kendskab til de mest anvendte værktøjer og materialer inden for en given branche er en grundlæggende forudsætning for at kunne arbejde kvalificeret med de opgaver, som eleven møder i løbet af uddannelsen.</p> <p>Værktøjer og materialer defineres så bredt som muligt, da byg, bolig og anlæg dækker over en bred vifte af forskellige fagområder. Derfor vil de værktøjer eller materialer, der anvendes oftest inden for branchen, heller ikke nødvendigvis være de samme inden for alle fagområder.</p> <p>FGU-niveau 1: Eleven har en grundlæggende viden om sikkerhedsmæssigt korrekt brug og håndtering af enkle værktøjer og maskiner. Her kan eleven fx blive introduceret til maskinkørekort, værkstedets sikkerhedsprocedurer, alderskrav til maskiner, kompetencetavle m.m.</p> <p>FGU-niveau 2: Eleven har en alsidig viden om, hvordan man håndterer værktøjer og materialer på forsvarlig vis. Eleven er bevidst om sine egne evner og begrænsninger med hensyn til brugen af farligt værktøj.</p> <p>FGU-niveau 3: Eleven har en selvstændig, fornuftig og korrekt tilgang til brugen af værktøjer og materialer.</p>
Fagsproget, der hører til produktionen inden for det relevante beskæftigelsesområde	<p>At kende de korrekte fagtermer inden for et givent fagområde er en forudsætning for hurtig, sikker og ensartet kommunikation med kollegaer. Fagsproget vil ofte afspejle et fags kultur og historie og vil kunne give anledning til snakke om baggrunden for de forskellige udtryk og fagtermer.</p> <p>FGU-niveau 1: Eleven har viden om navne og om anvendelsen af de hyppigst anvendte værktøjer og maskiner inden for det relevante fagområde.</p>

Fagligt mål	Uddybning og eksemplificering
<p>Eleven har viden om:</p>	<p>Eksempel: På et træværksted skal eleven kende værktøjer som hammer, sav, tommestok m.fl. og have viden om den korrekte anvendelse af disse.</p> <p>FGU-niveau 2: Eleven har viden om, hvordan man kommunikerer ved hjælp af de mest anvendte fagtermer. Eksempel: En ejendomsserviceteknikerelev kender og kan anvende fagudtryk – i den korrekte kontekst – som flugtvej, brandtilsyn, vandlås, faldstamme eller andre fagudtryk, der er relevante i forbindelse med den konkrete opgave.</p> <p>FGU-niveau 3: Eleven har viden om et mere detaljeret og teknisk sprog i forbindelse med udførelsen af en opgave. Eksempel: Inden for det maritime område skal eleven have sprog for og kende mere specialiserede værktøjer som fx vrangbue, løgnhals og bundstokslod. Eleven ved, hvad stævne, køle, spanter, bundstokke og bordgange er, og kender deres placering og deres funktion i forbindelse med skibets konstruktion, styrke og opbygning.</p>
<p>Personlige værnemidler</p>	<p>Eleven skal udvikle en bevidsthed om, hvilke situationer der kan være særligt farlige inden for det pågældende fagområde, hvad man selv kan gøre for at øge sikkerheden, hvordan man kan passe på sig selv og hinanden, at man skal være opmærksom på risikoen for at falde, at man skal huske afskærmning m.m.</p> <p>Eleven skal rustes til at tage selvstændige beslutninger på dette område og have en klar bevidsthed om, hvor og hvordan eleven selv og andre kan komme i fare.</p> <p>Kulturen på værkstedet skal være sådan, at hvis der har været en potentielt farlig situation, skal situationen tales igennem, så lignende situationer kan undgås.</p> <p>Værnemidler skal være let tilgængelige, og eleven skal vide, hvor man kan finde dem. Værkstedets politik og regler for brugen af fx sikkerhedsfodtøj, høreværn, masker, briller, hjelm m.m. skal være tydelige for alle på værkstedet, og det skal ligeledes være klart, hvad konsekvensen af og risikoen ved manglende brug af værnemidler er.</p> <p>FGU-niveau 1: Eleven har kendskab til de mest anvendte værnemidler, hvorfor det er vigtigt at bruge dem, hvordan de anvendes, og hvor de findes på værkstedet.</p>

Fagligt mål	Uddybning og eksemplificering
Eleven har viden om:	<p>FGU-niveau 2: Eleven kan forudse, om en opgave indebærer en risiko, og derefter selvstændigt anvende de personlige værnemidler.</p> <p>FGU-niveau 3: Eleven ved, hvordan man skal handle ud fra sin egen risikovurdering, og kan tage vare på sig selv og andre. Eleven ved, hvornår man skal anvende de personlige værnemidler, og kan tænke dem ind i planlægningen af en opgave.</p>
Ergonomi	<p>De fagområder, der dækkes af byg, bolig og anlæg, er typisk kendetegnet ved, at det er fysisk arbejde, der udføres. Derfor er det vigtigt, at eleven introduceres til ergonomisk korrekte arbejdsstillinger og løfteteknikker og brugen af hjælpemidler i forbindelse med tunge løft.</p> <p>FGU-niveau 1: Eleven har en grundlæggende viden om fysisk korrekt løfte-, bære- og forflytningsteknik.</p> <p>FGU-niveau 2: Eleven kan identificere de situationer, hvor der skal anvendes korrekt løfte-, bære- og forflytningsteknik. Eleven kan håndtere de mest almindelige løfteværktøjer som fx en palleløfter.</p> <p>FGU-niveau 3: Eleven kan anvende korrekt løfte-, bære og forflytningsteknik samt løfteværktøj i forbindelse med alle relevante opgaver.</p>
Sikkerhedsforanstaltninger i produktionen og ved brug af maskiner og værktøjer	<p>Det er vigtigt, at eleven bibringes en kultur, hvor sikkerheden for både eleven og andre indgår som en naturlig del af dagligdagen i værkstedet eller i forbindelse med udførelsen af en opgave.</p> <p>Derfor skal der være plads til, at potentielt farlige situationer kan diskuteres igennem, inden opgaven udføres, men også til, at man efter en farlig situation analyserer situationen, så lignende situationer kan undgås fremover.</p> <p>Eleven skal have viden om unges arbejde og lovgivningen på området samt viden om alderskrav ved brug af maskiner.</p> <p>FGU-niveau 1: Eleven har en grundlæggende viden om den korrekte sikkerhedsmæssige håndtering af de mest anvendte værktøjer og maskiner. Eksempel: Eleven kender til de mest almindeligt forekommende ulykker i</p>

Fagligt mål	Uddybning og eksemplificering
Eleven har viden om:	<p>forbindelse med brug af fx rundsav, motorsav, stemmejern, knive m.m., og eleven ved, hvordan ulykkerne typisk opstår, og hvilke forholdsregler man skal tage for at undgå ulykker.</p> <p>FGU-niveau 2: Eleven kan anvende værktøjer og maskiner på en sikkerhedsmæssigt forsvarlig måde og udføre et elementært sikkerhedstjek af en maskine eller et stykke værktøj. Eksempel: Eleven kan vurdere, om ledningen på en elektrisk maskine er hel og i orden, og om værktøjet kan bruges uden risiko for at få elektrisk stød. Eleven kan vurdere, om alle dele på en maskine eller et værktøj er korrekt fastspændt, og at der ikke er fare for, at de falder af eller flyver bort og rammer en anden.</p> <p>FGU-niveau 3: Eleven er i stand til at udvælge og bruge relevante værktøjer og maskiner til en given opgave og kan udføre et sikkerhedstjek af en maskine og evt. udbedre en mindre fejl. Eleven kender værkstedets procedurer for værktøj, der skal til reparation eller kasseres. Eksempel: Hvis en opgave kræver, at der stilles særlige krav til værktøjet, fx at værktøjet skal kunne klare en vis belastning, så kan eleven vælge det værktøj, der forventes at kunne klare opgaven. Ved mindre fejl, fx en ødelagt ledning, er eleven i stand til at udbedre skaden på en sikkerhedsmæssigt forsvarlig måde, fx ved at udskifte ledningen.</p>
Normer og kulturer inden for fagområdet	<p>Normer er forventninger til og retningslinjer eller standarder for adfærd. Kultur er resultatet af den viden og de erfaringer, der er aflejret i faget gennem tidligere generationer.</p> <p>Dette mål omhandler forventninger om personligt engagement, mødestabilitet, punktlighed, sprog, sociale spilleregler og adfærd, når det handler om at deltage i arbejdet og udføre opgaver.</p> <p>Målet handler også om at have kendskab til arbejdstøj og værkstedets interne regler og omgangstone – fx i relation til pauser, brug af mobiltelefon m.m.</p> <p>Normerne og kulturen kan variere afhængigt af konteksten. Der kan være en bestemt kultur på værkstedet, men eleven skal vide, at den kultur kan være anderledes, når man fx henvender sig til en kunde eller en ekstern samarbejdspartner.</p> <p>FGU-niveau 1: Eleven opnår et grundlæggende kendskab til de mest almindelige normer og kulturer inden for fagområdet ved at opleve dagligdagen i forbindelse med den</p>

Fagligt mål	Uddybning og eksemplificering
<p>Eleven har viden om:</p>	<p>reelle produktion. Eleven informeres om fagområdets normer og kultur.</p> <p>FGU-niveau 2: Gennem sin fremtræden og adfærd viser eleven forståelse af fagets normer og kultur. Eleven kender betydningen af at overholde aftaler – begrundet i fagets normer og kultur.</p> <p>FGU-niveau 3: Eleven kan, med baggrund i fagets normer og kultur, diskutere faglige problemstillinger og videreformidle sin viden om og forståelse af disse.</p>
<p>Kvalitetskrav og standarder ift. den konkrete produktion</p>	<p>Her skal der være klarhed over, hvad der forventes i forbindelse med den pågældende produktion eller tjenesteydelse. Inden for det enkelte fagområde beskrives aktuelle kvalitetskrav og standarder. Dette kan omhandle både interne og eksterne krav.</p> <p>Interne krav kan omhandle renlighed og ryddelighed på værksteder og i arbejdsområder. Interne krav kan også omhandle krav om at mindske spild, om miljømæssig sortering, om bortskaffelse af affald mv.</p> <p>Eksterne krav kan være specifikke faglige krav til kvaliteten af et stykke arbejde, krav om at overholde aftaler og tidsplaner, krav om, hvordan man opfører sig hos en kunde, mv.</p> <p>FGU-niveau 1: Eleven har en grundlæggende viden om kvalitetskrav og standarder i forbindelse med enkle produktionsgange.</p> <p>FGU-niveau 2: Eleven har en forståelse af, at produktion er noget, der skal gøres salgbart for en kunde, og kan vurdere kvaliteten af sit eget arbejde.</p> <p>FGU-niveau 3: Eleven har en nuanceret viden om kvalitetskrav og standarder og er selv i stand til at vurdere, hvornår et produkt eller en serviceopgave ikke lever op til disse krav, og til at udbedre manglerne.</p>
<p>Uddannelses- og beskæftigelsesmuligheder inden for fagområdet</p>	<p>Eleven skal bibringes viden om opbygningen af det danske arbejdsmarked, herunder overenskomst, løn- og ansættelsesforhold, arbejdstid, ferielovgivning mv.</p> <p>Eleven skal ligeledes have kendskab til uddannelses- og jobmuligheder inden for de enkelte fagområder inden for byg, bolig og anlæg, herunder kendskab til</p>

Fagligt mål	Uddybning og eksemplificering
Eleven har viden om:	<p>uddannelseskrav, fysisk formåen m.m.</p> <p>Eleven oplyses om realistiske mål for job og uddannelse, i tilfælde af at der søges jobs, hvor der kan være adgangskrav.</p> <p>FGU-niveau 1: Eleven har en grundlæggende viden om uddannelses- og beskæftigelsesmuligheder og rettigheder inden for det faglige tema og beslægtede fagområder.</p> <p>FGU-niveau 2: Med begyndende selvstændighed kan eleven sætte sig ind i faglige og boglige krav samt rettigheder inden for det faglige tema og beslægtede fagområder.</p> <p>FGU-niveau 3: Eleven kender sine egne rettigheder, de faglige og boglige krav og uddannelses- og beskæftigelsesmulighederne inden for fagområdet og beslægtede fagområder.</p>
Arbejds miljø- repræsentantens opgaver og kompetencer	<p>Eleven skal have viden om arbejdsmiljørepræsentantens (AMR's) mandat og muligheden for at søge hjælp og støtte hos AMR, hvis man som lønmodtager er usikker på, om den gældende arbejdsmiljølovgivning overholdes. Eleven skal ligeledes have viden om den beskyttelse fra både tillidsrepræsentanten og AMR, der finder sted.</p> <p>FGU-niveau 1: Eleven har en grundlæggende viden om AMR's kompetencer og mandat.</p> <p>FGU-niveau 2: Eleven har en alsidig viden om AMR's relevans, når det gælder beskyttelse og udvikling af arbejdsmiljøet på den enkelte arbejdsplads.</p> <p>FGU-niveau 3: Eleven har en nuanceret viden om den samfundsmæssige relevans af AMR og Arbejdstilsynets rolle i udviklingen af det danske arbejdsmarked.</p>

Færdigheder

En færdighed er noget, eleven kan, en evne til et eller andet. Færdighed viser sig i form af teknikker og indgår i udførelsen af produktionsopgaver og løsningen af problemer.

Fagligt mål	Uddybning og eksemplificering
Eleven har færdigheder i at:	
Anvendelse og valg af materialer til bygge- anlægs-, service- og produktionsopgaver	<p>Eleven kan være med til at vælge materialer til en konkret opgave.</p> <p>Eleven kan håndtere de materialer og råvarer, som er relevante for fagområdet, og genkende og navngive disse.</p> <p>Da byg, bolig og anlæg dækker over en bred vifte af fagområder, kan materialerne være alt fra træ, jord, beton, lak og maling til gulvtæpper, borde, stole og meget andet.</p> <p>FGU-niveau 1: Eleven introduceres til forskellige materialer og deres navne, egenskaber og anvendelsesmuligheder.</p> <p>FGU-niveau 2: Eleven kan udvælge de mest hensigtsmæssige materialer til en opgave.</p> <p>FGU-niveau 3: Eleven kan udvælge og anvende de rette materialer til at løse en opgave og kan begrunde sine valg af materialer.</p>
Anvende og vælge håndværktøjer og maskiner	<p>Eleven kan håndtere og betjene relevante værktøjer og maskiner på en sikkerhedsmæssigt forsvarlig og hensigtsmæssig måde.</p> <p>Eleven kender til værkstedets sikkerhedsprocedurer og maskinkort og til alderskravene for brugen af de forskellige maskiner.</p> <p>Da byg, bolig og anlæg dækker over en bred vifte af fagområder, kan håndværktøjer og maskiner og betjeningen af dem også variere meget.</p> <p>FGU-niveau 1: Eleven introduceres til det relevante fagområdes maskiner og mest anvendte værktøjer, herunder sikkerhedsprocedurer, mest almindelige risikofaktorer, alderskrav m.m. Eksempel: Eleven kan håndtere værktøjer og maskiner på fornuftig vis og kender til de konkrete situationer, hvor der kan opstå en farlig situation med et specifikt værktøj, fx en sav. Eleven kan læse, forstå og bruge værkstedets sikkerhedskort ud fra sit eget niveau og sine egne evner.</p>

Fagligt mål	Uddybning og eksemplificering
Eleven har færdigheder i at:	<p>FGU-niveau 2: Eleven har overblik over fagets mest anvendte værktøjer og maskiner og den korrekte håndtering af disse. Eksempel: I forbindelse med en opgave har eleven overblik over, hvilke maskiner, værktøjer og materialer der forventeligt indgår i opgaveløsningen, og eleven ved, om materialerne er tilgængelige på værkstedet, eller først skal bestilles, og kan både bruge og opbevare maskiner, værktøjer og materialer på en forsvarlig måde.</p> <p>FGU-niveau 3: Eleven kan udføre tilsyn og vedligehold af maskiner og værktøjer. Eleven kan selv vurdere, om et værktøj eller en maskine er i brugbar og korrekt sikkerhedsmæssig stand, og har kendskab til mere avancerede værktøjers anvendelse. Eleven kan på en hensigtsmæssig måde udvælge maskiner til en opgave. Eksempel: I forbindelse med en opgave på en ekstern lokation kan eleven indsamle og pakke det værktøj, der må forventes at indgå i opgaveløsningen, og kan også pakke værktøj og materialer til en uforudset ekstra opgave.</p>
Udførelse af lettere bygge-, anlægs-, service- og produktionsopgaver	<p>Eleven kan fysisk udføre de opgaver, der er tilknyttet det relevante fagområde. Da byg, bolig og anlæg dækker over en bred vifte af fagområder, kan karakteren af opgaverne også være meget forskellig og betinget af de muligheder, der er på den enkelte institution.</p> <p>På et træværksted kan opgaverne variere fra små øvelses- eller træningsopgaver til større opgaver, der kræver deltagelse af flere personer.</p> <p>I ejendomsservice kan en opgave være at skulle gøre klar til et møde, fx ved at stille borde og stole op, klargøre elektroniske hjælpemidler, evt. gennemse brandplanen mv.</p> <p>FGU-niveau 1: Eleven inddrages i produktionen og kan selvstændigt udføre mindre trænings- eller øvelsesopgaver.</p> <p>FGU-niveau 2: Eleven deltager i udførelsen af en konkret opgave i følgeskab med en mere erfaren elev.</p> <p>FGU-niveau 3: Eleven kan udøve lederskab og udvise overblik i forbindelse med en konkret opgave. Eleven kan desuden sidemandsoplære en elev på et lavere niveau.</p>

Fagligt mål	Uddybning og eksemplificering
<p>Eleven har færdigheder i at:</p>	
<p>Forståelse for sikkerhedsmæssig korrekt brug af de mest almindelige værktøjer og maskiner</p>	<p>Eleven har færdigheder i at kunne bruge værktøjer og maskiner på en sikkerhedsmæssigt forsvarlig måde, så sikkerheden for både eleven selv og evt. omkringstående er i top.</p> <p>Eleven er bekendt med de hyppigst forekommende risici og skader, som er forbundet med de enkelte værktøjer, og oplært i, hvordan risiciene undgås.</p> <p>Eleven kender til værkstedets maskinkort, sikkerhedsprocedurer, placering af førstehjælpsgrej, procedure for tilkaldelse af hjælp og alderskrav for de enkelte maskiner.</p> <p>Eleven ved, hvor værkstedets manualer opbevares, og bliver introduceret til disse.</p> <p>FGU-niveau 1: Eleven kan under overvågning og under hensyntagen til maskinens alderskrav bruge de mest almindelige værktøjer og maskiner. Eleven kan vurdere sin egen formåen, når det gælder en sikkerhedsmæssigt korrekt brug af værktøjer og maskiner.</p> <p>FGU-niveau 2: Eleven kan under opsyn bruge værktøjer og maskiner på en sikkerhedsmæssigt forsvarlig måde.</p> <p>FGU-niveau 3: Eleven kan under tilsyn bruge værktøjer og maskiner og vurdere, om andres brug af værktøjer og maskiner lever op til gældende standarder.</p> <p>Med overvågning forstås, at læreren står ved siden af eleven under hele opgaven. Med opsyn forstås, at læreren er til stede i lokalet eller på lokationen, hvor opgaven udføres. Med tilsyn forstås, at læreren er tilgængelig for eleven og lejlighedsvis tjekker op på opgaveløsningen.</p>
<p>Tegningsforståelse, udregning af målestok mv.</p>	<p>Da byg, bolig og anlæg dækker over en bred vifte af fagområder, vil der også være forskellige krav forbundet med dette mål.</p> <p>For en håndværker består opgaven i at kunne aflæse eller konstruere en enkel arbejdstegning eller skitse, at kunne aflæse en målestok mv.</p> <p>For en ejendomsservicetekniker kan det handle om at opsætte borde og stole efter en udleveret tegning, kunne indtegne en bordopsætning på en tegning, så</p>

Fagligt mål	Uddybning og eksemplificering
Eleven har færdigheder i at:	<p>kravene om adgangs- og brandveje overholdes, udregne, om et lokales rumfang, flugtveje, ventilation mv. overholder kravene i forhold til et givent antal personer, mv.</p> <p>FGU-niveau 1: Eleven bliver gennem øvelser introduceret til forskellen på en skitse og en målfast tegning og til, hvordan et emne kan skaleres op eller ned.</p> <p>FGU-niveau 2: Eleven kan aflæse en enkel teknisk tegning og omsætte et målestoksforhold til virkelige mål.</p> <p>FGU-niveau 3: Eleven kan udføre en enkel teknisk tegning og plan inden for det relevante faglige område. Ud fra en tegning kan eleven udføre en omtrentlig udregning af materialeforbruget.</p>
Overholdelse af sikkerhedskrav, brug af personlige værnemidler og ergonomisk korrekt udførelse af arbejdet	<p>Eleven har færdigheder i korrekt brug og anlæggelse af personlige værnemidler og ved, i hvilke situationer værnemidler er påkrævet.</p> <p>Eleven er aktivt med til at understøtte en kultur på værkstedet, hvor brugen af personlige værnemidler er en naturlig del af fagområdets virke.</p> <p>Eleven kender til og kan anvende ergonomisk korrekte løfteteknikker.</p> <p>Eleven kender til sikkerhed og særligt farlige situationer inden for det pågældende fagområde og kan reagere derudfra.</p> <p>FGU-niveau 1: På et overordnet plan kan eleven udvælge korrekte værne- og hjælpemidler til en opgave og udføre arbejdet med ergonomisk korrekte arbejdsstillinger. Eleven kender værkstedets procedurer i tilfælde af uheld og ulykker.</p> <p>FGU-niveau 2: Eleven kan konkret udvælge og bruge de korrekte værnemidler i forbindelse med udførelsen af en opgave.</p> <p>FGU-niveau 3: Eleven kan foretage en risikovurdering og derudfra planlægge udførelsen af en konkret opgave på en måde, der er sikkerhedsmæssigt og ergonomisk forsvarlig for eleven selv og for andre.</p>

Fagligt mål	Uddybning og eksemplificering
<p>Eleven har færdigheder i at:</p> <p>At kunne udføre et sikkerhedstjek af de ved arbejdsopgaven anvendte værktøjer og maskiner</p>	<p>Eleven introduceres til vigtigheden af, at en maskine eller et værktøj altid er i sikkerhedsmæssigt forsvarlig stand, og kender proceduren, hvis der er tvivl om dette.</p> <p>FGU-niveau 1: Eleven ved, hvordan man læser maskinens eller værktøjets brugsanvisning, og kender til alderskravene for de enkelte maskiner.</p> <p>FGU-niveau 2: Eleven kan vurdere, om en maskine eller et værktøj er i sikkerhedsmæssigt forsvarlig stand. Eleven kender værkstedets procedurer for værktøj, der vurderes at være uegnet til brug.</p> <p>FGU-niveau 3: På en sikkerhedsmæssigt forsvarlig måde kan eleven afhjælpe driftsstop og udføre helt enkle reparationsopgaver på værktøjer og maskiner. Eleven kan vurdere, om et værktøj kan repareres, eller om det bør kasseres. Eleven kender til serviceintervaller for de mest almindelige maskiner og kan aflæse et evt. serviceskema.</p>
<p>Anvendelse af relevant fagsprog i den faglige kommunikation</p>	<p>Eleven skal kende de rigtige fagudtryk inden for det pågældende faglige tema, så der ikke kan opstå tvivl om, hvad der bliver talt om, og hvad opgaven går ud på.</p> <p>Det er ligeledes vigtigt, hvis man vil begå sig i uddannelses- og erhvervslivet, at man kan anvende de korrekte termer og fagudtryk.</p> <p>Derudover knytter der sig en faglig stolthed til at kunne begå sig på fagets sprog.</p> <p>FGU-niveau 1: Eleven kender de mest almindelige fagtermer inden for det faglige tema.</p> <p>FGU-niveau 2: Eleven kender og kan bruge almindelige termer og udtryk inden for det faglige tema.</p> <p>FGU-niveau 3: Eleven kan naturligt og utvungent kommunikere i et fagligt sprog inden for det faglige tema.</p>

Kompetencer

Kompetence er elevens evne til at handle i bestemte kontekster. Kompetence betyder, at eleven har viljen og evnen til at bruge sin viden og sine færdigheder i en given situation.

Fagligt mål	Uddybning og eksemplificering
Eleven har kompetencer til at kunne:	
Planlægge og producere på et værksted eller anden lokation	<p>Det er vigtigt, at eleven er med til at vælge og evt. planlægge opgaveløsningen, fordi det støtter op om elevens personlige udvikling og faglige dannelse. Derfor bør det tilstræbes, at hovedparten af værkstedets aktiviteter er af en karakter, der sikrer eleven indflydelse på og indblik i processen. Produktionen bør være af en sådan karakter, at eleven kan overskue processen og genkende sin egen progression, hvad angår opgaveløsning og faglig formåen.</p> <p>FGU-niveau 1: Eleven introduceres til fagområdets primære produktioner og introduceres for, hvilke aftagere der er, og hvad deres behov er.</p> <p>FGU-niveau 2: Eleven har indsigt i og forståelse af produktionen og vigtigheden af gode relationer til kollegaer, kunder og samarbejdspartnere.</p> <p>FGU-niveau 3: Eleven tager lederskab i forbindelse med produktionen og har selvstændig kundekontakt. Eleven har kontakt med andre faggrupper i forbindelse med opgaveløsningen.</p>
Forstå processer og planlægge ift. en stillet opgave	<p>Eleven skal sikres forståelse af og indsigt i fagområdets primære produktioner. Derfor skal fagområdet kunne tilbyde en bred vifte af produktioner eller opgaver, så den enkelte elev bliver udfordret på et passende niveau, og så eleven kan deltage i planlægningen af en opgave eller en produktion.</p> <p>FGU-niveau 1: Eleven inddrages i produktionsforløb og evt. planlægningen af disse.</p> <p>FGU-niveau 2: Eleven kan udføre dele af en produktion eller en serviceopgave.</p> <p>FGU-niveau 3: Eleven kan overskue og vise forståelse af den samlede proces og disponere, så udførelsen foregår så hensigtsmæssigt som muligt.</p>
Udføre egenkontrol	<p>Egenkontrol er elevens ansvar for selv at vurdere, om det udførte arbejde lever op til fagområdets egne standarder.</p>

Fagligt mål	Uddybning og eksemplificering
<p>Eleven har kompetencer til at kunne:</p>	<p>Nogle former for egenkontrol og kvalitetssikring kan være påbudt rent lovmæssigt, men andre kan være internt aftalte bestemmelser.</p> <p>FGU-niveau 1: Eleven kan vurdere sin egen faglige formåen og kvaliteten af denne.</p> <p>FGU-niveau 2: Eleven har indsigt i og forståelse af, hvorvidt et produkt eller en serviceopgave har en kvalitet, der gør det salgbart. Eleven kan redegøre for evt. forbedringer med henblik på, at produktet eller serviceydelsen kan gøres salgbart eller evt. gøres mere attraktivt og dermed sælges til en højere pris.</p> <p>FGU-niveau 3: Eleven kan vurdere og kontrollere en del af en opgave og komme med forslag til, hvordan en proces evt. kan optimeres. Eleven kan udføre selvstændig egenkontrol og forstå vigtigheden af dette.</p>
<p>Gennemføre arbejdsopgaver selvstændigt eller sammen med andre</p>	<p>Opgaverne inden for fagområdet bør tilrettelægges sådan, at der er opgaver, der kan løses selvstændigt eller i samarbejde med andre, men også så den enkelte elev i et samarbejde tager ansvar og bidrager aktivt og konstruktivt til opgaveløsningen.</p> <p>FGU-niveau 1: Eleven har kendskab til betydningen af fagligt fællesskab og samarbejde.</p> <p>FGU-niveau 2: Eleven kan indgå i et fagligt fællesskab og gøre følgeskab i en arbejdsproces. Eleven er i stand til at udføre sin egen del af opgaven ansvarligt.</p> <p>FGU-niveau 3: Eleven kan tage ansvar og lederskab i forbindelse med en opgave og har kendskab til strategier for et fornuftigt samarbejde. Eleven kan vurdere en opgave tidsmæssigt.</p>
<p>Kvalitetssikre proces og produkt</p>	<p>Eleven skal have indsigt i sin egen formåen for på den måde at være med til at sikre kvaliteten af sit eget arbejde.</p> <p>Inden for fagområdet skal der være en kultur, der er kendetegnet ved en anerkendende tilgang til det at kunne begå fejl, men også til det at kunne lære af sine fejl. På den måde bliver fejl en erfaring frem for noget, der er forkert.</p> <p>FGU-niveau 1: Eleven kan overordnet set vurdere, om et produkt eller en ydelse lever op til en</p>

Fagligt mål	Uddybning og eksemplificering
Eleven har kompetencer til at kunne:	<p>given standard eller til aftagerens forventninger.</p> <p>FGU-niveau 2: Eleven kan vurdere kvaliteten og salgbarheden af et produkt.</p> <p>FGU-niveau 3: Eleven kan forestille sig, hvad et produkt kan blive udsat for, og tage fornuftige forholdsregler i forbindelse med dette.</p>
Sikre miljømæssige hensyn, herunder affaldshåndtering, kildesortering og korrekt bortskaffelse af affald og kemikalier	<p>Eleven skal have kompetencer til at kunne træffe fornuftige miljømæssige valg. Det gælder både materialevalg, evnen til at beregne sig frem til, hvordan spild undgås, og evnen til at tage fornuftige beslutninger om at afdække og opsamle evt. overskudsmaterialer, maling mv., så den miljømæssige påvirkning bliver så lille som muligt.</p> <p>Konkret kan man fx introducere eleven til, hvordan sorteringen på den lokale genbrugsplads foregår, eller besøge virksomheder, hvor overskudsmaterialerne enten genbruges eller upcycles til nye materialer.</p> <p>FGU-niveau 1: Eleven kender til generelle miljøhensyn og grundlæggende affaldshåndtering.</p> <p>FGU-niveau 2: Eleven kan håndtere og sortere affald og overskudsmaterialer på en forsvarlig måde. Eleven har kendskab til, hvordan skolen og kommunen håndterer affald.</p> <p>FGU-niveau 3: Eleven er med til at sikre en miljømæssigt forsvarlig udførelse af en given opgave. Eleven er i stand til at vurdere det mindst farlige eller miljøbelastende produkt i forbindelse med en given opgave og kan planlægge en opgave, så der genereres mindst muligt spild.</p>
Vurdere og udføre en sikkerhedsmæssig forsvarlig udførelse og indretning af arbejdsstedet	<p>Eleven er opmærksom på sin opgave og kan ud fra den vurdere, hvilke risici der er forbundet med opgaveløsningen.</p> <p>Eleven er bekendt med Arbejdstilsynets formelle regler om bl.a. ryddelighed på et arbejdssted, strømførende værktøj mv.</p> <p>FGU-niveau 1: Eleven introduceres til sikkerhed på og indretning af et arbejdssted.</p>

Fagligt mål	Uddybning og eksemplificering
Eleven har kompetencer til at kunne:	<p>FGU-niveau 2: Eleven kan selvstændigt vurdere, om et arbejdssted er forsvarligt indrettet.</p> <p>FGU-niveau 3: Eleven har viden om og kendskab til Arbejdstilsynets regler for sikker og forsvarlig indretning af et arbejdssted samt viden om og kendskab til forsvarlig brug af stiger, stillads, kraftdrevet værktøj mv.</p>
Tage medansvar for samarbejde, sikkerhed og trivsel på arbejdspladsen	<p>Eleverne tager ansvar for deres egen og andres trivsel på arbejdspladsen. Eleverne skal være opmærksomme på hinanden og give hinanden den fornødne plads.</p> <p>Eleverne skal forstå vigtigheden af en ordentlig tone på arbejdspladsen og behandle hinanden med tillid og respekt uanset forskellighed.</p> <p>Eleverne skal have viden om, at der er forskel på det professionelle sprog, man er fælles om på en arbejdsplads, og det private sprog, man bruger i fritiden.</p> <p>Eleverne kan bidrage til et sikkert og trygt arbejdsmiljø.</p> <p>FGU-niveau 1: Eleven har forståelse af sit eget ansvar for og sin egen indflydelse på sikkerheden og trivslen på arbejdsstedet.</p> <p>FGU-niveau 2: Eleven kan bidrage til et godt og sikkert samarbejde og bidrage positivt til trivslen på arbejdsstedet.</p> <p>FGU-niveau 3: Eleven har forståelse af vigtigheden af trivsel og et godt og positivt samarbejde. Eleven har viden om, hvordan et godt arbejdsmiljø også kan påvirke produktiviteten.</p>
Evne til at løse en konflikt med en modpart på en hensigtsmæssig måde	<p>Eleven skal kende til forskellen på det private og det professionelle eller faglige sprog. Eleven skal vide, at en evt. kritik af et udført stykke arbejde ikke er en kritik af elevens person, men alene handler om at hjælpe eleven fremad i den faglige proces.</p> <p>Fagområdet bør generelt understøtte, at sproget på værkstedet og i pauserne er anerkendende og respektfuldt og tager udgangspunkt i den enkelte elev. Fagområdet bør have procedurer for, hvordan konflikter håndteres, om eleverne må tage billeder af hinanden på værkstedet, at billeder aldrig må benyttes uden</p>

Fagligt mål	Uddybning og eksemplificering
<p>Eleven har kompetencer til at kunne:</p>	<p>samtykke, og at de ikke må bruges til at drille eller udstille andre. Hvis man i fagområdet fx kommunikerer via Facebook, bør det være i en lukket gruppe og med klare aftaler om, hvad man må skrive i gruppen, og hvem der administrerer gruppen. Private grupper, der tager udgangspunkt i det faglige fællesskab, og som kan medvirke til klikedannelse, bør ikke eksistere.</p> <p>FGU-niveau 1: Eleven har en forståelse af, hvordan man selv kan påvirke en konflikt i en given retning.</p> <p>FGU-niveau 2: Eleven kan deltage problemløsende i en konflikt og har kendskab til sine egne styrker og begrænsninger.</p> <p>FGU-niveau 3: Eleven kan deltage konfliktløsende og konfliktnedtrappende i en konflikt. Eleven kender til konflikttrappen, hvad det er, der kan udløse en konflikt, og hvordan eleven selv kan være med til at nedtrappe en konflikt.</p>
<p>Evne til at tage lederskab og følgeskab i produktions-sammenhænge</p>	<p>Eleven skal kende forskellen på at tage lederskab og at gøre følgeskab i forbindelse med en opgave.</p> <p>En elev på FGU-niveau 1 skal vise forståelse og respekt for den viden og kompetence, en dygtigere elev har opnået, og selv stræbe efter at opnå et højere fagligt niveau. Det gøres, ved at den mindre erfarne elev anerkender den erfarne elevs kompetencer på en positiv og imødekommende måde.</p> <p>FGU-niveau 1: Eleven har en forståelse af sin egen indflydelse på en gruppe- og arbejdsproces.</p> <p>FGU-niveau 2: Eleven kan gøre følgeskab og evt. tage begyndende lederskab i forbindelse med en produktion eller en serviceopgave.</p> <p>FGU-niveau 3: Eleven tager lederskab i forbindelse med en produktion eller en serviceopgave. Eleven kan planlægge en proces på en måde, så andres evner og kompetencer inddrages mest muligt. Eleven har desuden viden om og kendskab til, hvordan gruppestrukturer opstår, og hvordan man udnytter en gruppes forskellige kompetencer bedst muligt, når en fælles opgave skal udføres.</p>

Fagligt mål	Uddybning og eksemplificering
Eleven har kompetencer til at kunne:	
Søge praktikplads eller beskæftigelse målrettet den ønskede branche	<p>Eleven har kendskab til den valgte branche og kendskab til lokale virksomheder inden for fagområdet.</p> <p>Eleven kan aktivt deltage i praktikpladssøgning og har en forståelse af, hvordan opførsel, personlig fremtræden og faglige kvalifikationer alle er elementer, der kan påvirke virksomhedens lyst til at modtage en praktikant.</p> <p>Eleven kan udarbejde en ansøgning og evt. et cv.</p> <p>FGU-niveau 1: Eleven kan undersøge og sikre sig viden om uddannelses-, job-, og fremtidsmuligheder inden for den valgte branche.</p> <p>FGU-niveau 2: Eleven har kendskab til de fysiske, faglige og uddannelsesmæssige krav inden for den valgte branche. Eleven kan søge og gennemføre praktik-, brobygnings- og kombinationsforløb.</p> <p>FGU-niveau 3: Eleven kan præsentere sig selv og udarbejde cv og ansøgning til en praktik- eller læreplads. Eleven kan opfylde de formelle optagelseskrav til en relevant uddannelse. Eleven har de fysiske forudsætninger for at kunne gennemføre det valgte job eller den valgte uddannelse.</p>

4. Undervisnings- og arbejdsformer

Undervisnings- og arbejdsformerne skal tage afsæt i den didaktik, der kendetegner FGU, og dette afsnit giver konkrete eksempler på, hvordan det kan lade sig gøre.

Undervisningsdifferentiering og praksisfællesskab

I byg, bolig og anlæg skal undervisningen og det praktiske arbejde tilrettelægges, så den enkelte elevs viden, færdigheder og kompetencer på bedste vis aktiveres og bringes i spil i forhold til netop det niveau, eleven er på. Det betyder i praksis, at hvis der fx skal bygges en bålhytte, så skal arbejdet organiseres på en måde, så den enkelte elev både bliver udfordret og oplever at kunne magte opgaven. Ligeledes er det vigtigt, at man i forbindelse med opgaveplanlægningen har øje for de dele af processen, hvor de almene fag kan inddrages. I dette tilfælde vil det typisk være matematik, som skal bruges til fx

at udføre en retvinklet afsætning af grundplanet, nivellering m.m. I det omfang en mere erfaren elev kan instruere eller undervise en elev på et lavere niveau, bør det udnyttes. Det styrker selvtilliden hos den dygtige elev og øger motivationen hos den elev, der er på et lavere niveau. I det omfang der udføres rutinepræget arbejde, bør eleven inddrages i at opnå den mest hensigtsmæssige og rationelle arbejdsgang, så eleven kan opleve en udstrakt grad af autonomi i forbindelse med opgaveløsningen.

Ved at tage udgangspunkt i den enkeltes forudsætninger viser man, at der i praksis er brug for mange forskellige typer af medarbejdere. Derudover vil læreren kunne udvælge netop den delopgave, som udfordrer den enkelte elev, og på den måde differentiere individuelt. Det er vigtigt hele tiden at arbejde med den enkelte elevs progression, så eleven når sit mål.

Et stærkt praksisfællesskab skal styrke forholdet mellem eleverne og mellem eleven og læreren, idet det bliver tydeligt, hvordan der i praksis er et indbyrdes afhængighedsforhold. Dermed får eleven mulighed for at føle ejerskab over den enkelte opgave og komme med konkrete løsningsideer og dermed føle sig som en vigtig del af løsningen og en del af praksisfællesskabet.

Praksisfællesskabet skal danne grundlag for et tillidsfuldt og anerkendende miljø med en respektfuld omgangstone og kultur. På et værksted skal en elev eksempelvis føle sig tryk ved at spørge sin lærer om hjælp til både konkrete arbejdsopgaver og teorien bag. Ud over at kunne bede om faglig sparring skal eleven have tillid til, at man gerne må spørge sin lærer til råds i forbindelse med personlige udfordringer.

Praksisbaseret dannelse og læring samt helhedsorienteret undervisning

Når undervisningen tilrettelægges, er det vigtigt, at der er fokus på praksisbaseret læring, det vil sige sammentænkning af undervisning og praksis. Ved at tage udgangspunkt i praksissen får eleven en forståelse af, hvorfor teorien er relevant for opgaven.

Undervisningen kan tilrettelægges i temaer, og det vil være naturligt at tænke på forskellige typer af opgaver, som tilgodeser forskellige elevgrupper og læringsstile. Eleven skal inddrages i opgaverne fra ide til færdigt produkt, og produktionen skal som udgangspunkt altid have et pædagogisk og fagligt sigte.

Der stræbes efter at tilrettelægge undervisningen, så produktionen kan interessere lokale interessenter. Det betyder i praksis, at der som en del af undervisningen eksempelvis er indtænkt et besøg hos en lokal virksomhed, forening eller institution, hvor et produkt enten kan sælges eller kan bruges i en anden sammenhæng. Som en del af besøget kan eleven blive inddraget i både den opsøgende og den

udførende del ved eksempelvis at være med til at udvælge og kontakte virksomheden. Når en lokal virksomhed, forening eller institution inddrages i et projekt, bliver det mere håndgribeligt for eleven, at produktionen rent faktisk har betydning for en kunde.

Undervisningen i byg, bolig og anlæg skal desuden suppleres med praktikker eller samarbejdsaftaler med relevante lokale virksomheder, hvilket giver eleven mulighed for at danne sig et indtryk af sine egne muligheder for job og/eller uddannelse. Ved at gennemføre et praktikforløb, kombinationsforløb eller lignende bliver eleven klogere på, om vedkommendes egne ønsker og mål er realistiske. Som afslutning på eksempelvis et praktikforløb skal eleven, læreren og praktikstedet i samarbejde evaluere forløbet.

Sundhed og motion

Det er vigtigt, at sundhed og motion indgår som en integreret og naturlig del af elevens uddannelse – både i undervisningen og i forbindelse med det praktiske arbejde. Her er det naturligvis vigtigt at tænke på individuel tilrettelæggelse. Nogle elever har dårlige erfaringer med idræt og sport, så man kan med fordel have flere typer af tilbud, fx fitness eller en rask gåtur, som er alternativer, der også får pulsen op.

Et andet vigtigt aspekt ved at inddrage sundhed og motion er, at eleven derigennem bliver opmærksom på de fysiske krav til et fremtidigt job og opnår viden om og forståelse af vigtigheden af korrekt arbejdsmæssig adfærd, herunder ergonomi, så skader, ulykker og overbelastning kan undgås. Dette er særligt væsentligt i byg, bolig og anlæg, da arbejdet kan være fysisk krævende.

Som en del af værkstedets sundhedsfremmende indsats bør der løbende være samtaler med eleverne om elementer som sund kost, rygning, energidrik, for meget brug af computer, søvn mv. Denne indsats kan sagtens foregå tværfagligt med fx dansk, hvor eleverne kan læse tekster om, hvordan det ikke at passe på sig selv og sin krop påvirker mennesker både fysisk og mentalt, eller naturfag, hvor eleverne kan måle kondital, BMI, fedtprocent, bodyage mv.

Teamsamarbejde mellem lærerne

Når en produktion/et forløb skal tilrettelægges, samles lærerteamet og planlægger det samlede forløb, så de forskellige fag kommer i spil. I forbindelse med produktionsopgaven indgår lærerne i arbejdet, så de med deres faglighed kan bidrage til at nå de faglige mål. Eksempelvis kan danskfaget bidrage til en produktion ved at behandle tekster om det faglige emne, så teksterne bliver meningsfulde at beskæftige sig med.

Inden for fagområderne skal lærerne desuden have gensidig respekt for og forståelse af hinandens forskellige fagligheder. Lærerne skal arbejde for et fælles pædagogisk afsæt ved eksempelvis at blive enige om fælles definitioner af regler og værdier inden for den pædagogiske tilgang. De fælles definitioner skal også sikre en genkendelighed mellem fagområderne.

Dokumentation og evaluering

Lærerne skal løbende evaluere de anvendte undervisnings- og arbejdsformer i forhold til elevens læringsudbytte. Det kan foregå både under og efter et produktionsforløb for eleverne – individuelt og holdvis – og for lærerteamet. Den individuelle evaluering kan bl.a. foretages på baggrund af elevens forløbsplan med fokus på, at progressionen fastholdes og synliggøres systematisk med dokumentation af elevens læring, fx i form af et synligt værktøj, der kan dokumentere og anskueliggøre elevens læring og progression. Under den individuelle evaluering kan det aftales med eleven, om undervisnings- og arbejdsformerne skal justeres, hvis der er behov for dette.